

ПРОГРАМ СА НАЧИНИМА РЕШАВАЊА НАЈВАЖНИЈИХ ПИТАЊА СУДСКОГ СИСТЕМА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ ВИСОКОГ САВЕТА СУДСТВА

**Кандидат за изборног члана Високог савета судства из реда судија
Врховног суда: судија др ДИЈАНА ЈАНКОВИЋ**

Поштоване колегинице и колеге,

Сходно Правилнику о начину рада Изборне комисије Високог савета судства („Службени гласник Републике Србије“, број 34/2024) и Упутству за спровођење поступка избора чланова Високог савета судства из реда судија од 29. септембра 2025. године, представићу свој Програм, који чини само део најважнијих активности за чију реализацију ћу се залагати. Указаћу на неке од основних тачка које су од кључног значаја у раду Високог савета судства и које треба стално унапређивати, али исто тако постављати нове циљеве и реализовати већ постављене циљеве.

Владавина права

Приступ правди је основа владавине права и основно људско право, које је од фундаменталног значаја за заштиту и остваривање свих других права.

У домаћем правном систему и систему правосуђа усвојили смо и прихватили принципе који су постали део судијске етике и који се не доводе у питање. Неспорно је да судски поступак мора да се спроводи пред независним и непристрасним судом, који је основан законом и да странка у разумном року добије одлуку. Приступ правди мора бити једнако загарантован свим лицима, не само у теорији, већ и у пракси.

Високи савет судства (ВСС) у оквиру својих овлашћења има кључну улогу да осигура приступ правди у мери у којој то његова надлежност дозвољава, кроз заштиту и унапређење независности судства, етичких стандарда, транспарентности, квалитета и правилног функционисања правосуђа.

Високи савет судства ће и даље да развија и води процес позитивних промена са циљем промовисања одговорног и високо стручног правосуђа и тако омогућити правосудним органима правовремено, непристрасно и ефикасно вођење судских поступка.

Активност Високог савета судства је значајна са два аспекта:

Први, интерни у смислу ангажовања унутар самог ВСС, као и унутар правосуђа и кроз реализацију постављених циљева унутар судова, и

Други, спољашњи, у смислу односа ВСС са јавношћу и домаћим државним органима, међународна сарадња и развој судства унутар државе.

Транспарентност у раду

Опште је прихваћено схватање да је транспарентност један од основних принципа у раду правосуђа у модерном друштву. Благовремено објављивање информација од јавног значаја од стране самог органа јавне власти, који то чини самоиницијативно, пре него што их одређено лице затражи, кроз информаторе о раду, јасне и прегледне интернет странице које садрже све информације од значаја за грађане, извештаје о раду итд. доприноси владавини права и омогућава јавности да се упозна са прописима и одлукама.

Једно од важних овлашћења ВСС је развијање континуираног рада на сталном унапређењу транспарентности и квалитетном представљању у јавности Високог савета судства и судова. Одредбом чл. 5. Пословника о раду Високог савета судства („Службени гласник Републике Србије“, бр. 10/23) је предвиђена „Јавност рада Савета“ и детаљно регулисане обавезе ВСС, да истинито, објективно и благовремено обавештава јавност о свом раду, као и начин на који ће то чинити. Потребно је развијати и примењивати ове одредбе и у даљој пракси и поступању ВСС. Такође је одредбом чл.16 Пословника предвиђено да су седнице Савета јавне, осим у случајевима прописаним Уставом, законом и Пословником.

У ширем смислу транспарентност је значајна са више аспеката.

Она скреће пажњу јавности на законска права свих лица, указује да је судски поступак доступан и једноставан, да сва лица имају физички приступ судовима. Такође указује и да су подршка и бесплатни правни савети обезбеђени и доступни свим лицима којима је то потребно.

Поред тога транспарентност је значајна и из угла представљања остварених резултата у раду судова кроз извештаје, саопштења за медије и конференције за штампу, а то све на начин и садржином која је разумљива како стручној јавности, тако и медијима и грађанима.

У вези са овим аспектом је и **давање званичних информација од стране лица која су задужена за комуникацију и односе са јавношћу** када су питању тзв. „медијски предмети“ који по правилу изазивају велику пажњу јавности (при чему је важно наћи равнотежу између легитимног права јавности да буде информисана и присутне медијске пажње са једне стране и поштовања претпоставке невиности те заштите права на приватност, правично суђење, права жртава и сведока и других страна у поступку, са друге стране).

Са аспекта јавности рада ВСС, између осталог је **посебно значајна доступност јавности рада ВСС приликом доношења одлука из његове надлежности**. Додатна унапређења се врше када су у питању садржај, обим и доступност информација о конкретном раду Високог савета судства, тако да општој, а посебно стручној јавности, буду доступне одлуке ВСС, **начин одлучивања и критеријуми којима се руководио ВСС, посебно приликом избора појединих кандидата на одређену функцију**.

ВСС ће и даље да улаже напоре, да развија транспарентност тако што ће да обавештава јавност о свом раду и раду правосудних органа у мери у којој то дозвољава закон и правила поступка, као и да гради поверење јавности тако што медијима и

грађанима одговорно, професионално и континуирано представља информације које су резултат рада правосуђа и имају значај за рад правосуђа.

Избор и напредовање судија

Имајући у виду да је једно од најважнијих овлашћења ВСС да бира судије, као и да одлучује и о свим другим важним питањима за судије, која се тичу њиховог напредовања, престанка функције, премештаја, упућивања у друге судове итд. посебно је **важно поставити што јасније и транспарентне критеријуме којима се ВСС руководи при доношењу својих одлука.**

Избором најквалитетнијих и најстручнијих судија, сагледавајући резултате у раду сваког судије, као и њихову посвећеност послу, кроз сопствено усавршавање и едукацију млађих кадрова, додатно оснажити рад Високог савета судства и његову улогу у остваривању и гарантовању независности и аутономије судова и судија.

Професионално усавршавање судија

Судије се у свакодневном раду суочавају са сложеним задатком који подразумева решавања различитих судских предмета и заузимање бројних правних ставова.

Усавршавање судија је од виталног значаја управо да би им се омогућило да испуне тај задатак, али исто тако и да прате и развијају своја знања у односу на нова дешавања у области права, развоја друштва и модерних технологија. Усавршавање судија има основни циљ, да странке у судском поступку остваре, на најбољи могући начин, своје право на правично суђење и да слободно пред судом изнесу своје аргументе који се тичу остваривања њихових права.

У оквиру своје надлежности ВСС даје сагласност на програм сталне обуке за судије и запослене у суду и врши надзор над његовим спровођењем. У том правцу ВСС би требало додатно да охрабри и подстакне све судије да учествују у континуираном стручном усавршавању и да исто буде део побољшања начина на који раде свој посао.

Подизање квалитета правосудног система јачањем стручности и оспособљености носилаца правосудних функција, али свих запослених у правосуђу, а затим и избор на судијску функцију и напредовање најбољих кадрова, је био и биће, један од основних задатака ВСС.

Комуникација

Значајно је развијати **комуникацију и активности**, како унутар самог Високог савета судства, тако и између Високог савета судства, судова и јавности.

Високи савет судства треба да развија комуникацију у оквиру ВСС, у оквиру судова и судија, али и споља према јавности, медијима и према свим лицима која пред судом желе да остваре неко своје право. Дакле, посебно важне циљне групе за остваривање комуникације су: медији, затим лица која остварују различита права пред судом (странке, адвокати, грађани, итд.), као и сва лица која свој радни однос остварују у суду (судије, саветници, сарадници, запослени у суду).

Примарни задатак и циљ комуникације и односа са јавношћу јесте успостављање, изградња и одржавање поверења. Високи савет судства треба континуирано да промовише различитости, инклузију и равноправност међу припадницима судства.

Јавност, са друге стране укључује општу јавност и комуникацију са медијима, али и комуникацију са различитим циљним групама, организацијама које су повезане са радом судова или су заинтересоване за рад и резултате рада судова у Р Србији.

Унапређење комуникације подразумева и **развој додатних садржаја и изгледа интернет презентација судова** сваког суда у Републици Србији, а све у циљу повећања транспарентности, доступности и ажурности података.

За комуникацију судова са јавношћу (а што је повезано и са транспарентношћу рада судова), посебно је значајан рад лица која су задужена за информације од јавног значаја и **судских портпарола**, који морају бити спона између судова, њиховог рада, резултата рада и одлука и јавности.

Даље унапређење судијске етике

Основни и прихваћени принципи судијске етике: независност, непристрасност, професионалност, интегритет, посвећеност, итд. су део нашег правосуђа и нема сумње да их је сваки судија прихватио и они су део њиховог свакодневног живота и рада.

ВСС обезбеђује и јемчи независност суда, судије, председника суда и судије поротника, и тиме поставља темеље рада и угледа правосуђа. У оквиру своје надлежности Високи савет судства доноси Етички кодекс и разматра и одлучује о извештају Етичког одбора о поштовању Етичког кодекса (чл.17. тач.16. и 17. Закона о високом савету судства, "Сл. гласник РС", бр. 10/2023). Етика у раду судије је значајна како би се одржало и унапредило поверење грађана у независност и непристрасност судија.

Високи савет судства ће и даље кроз различите видове едукација, разговора, комуникације, са судијама **развијати и унапређивати постављене етичке принципе као и њихову реализацију.** У том правцу је значајно и даље развијати и унапредити **рад Етичког одбора**, као радног тела Високог савета судства које прати спровођење Етичког кодекса. Охрабрити судије да се увек обрате Етичком одбору када им је то потребно ради добијања начелног мишљења о томе да ли је одређено понашање у складу са Етичким кодексом судија.

Допринос доношењу ефикасних закона

Високи савет судства има веома значајну улогу у оквиру својих овлашћења која се тичу давања мишљења у области законодавне активности. Између осталог, Високи савет судства даје мишљење о изменама или допунама постојећих или доношењу нових закона и то пре свега оних који уређују положај судије, организацију и поступање суда, али такође и свих других системских закона.

Имајући у виду да су **системски закони** они закони који на целовит начин уређују једну област правног поретка (нпр. Законик о кривичном поступку, Закон о парничном

поступку и др.), **изузетно је важно да ВСС**, који у свом саставу има судије свих нивоа и правних материја, као и истакнуте правнике из различитих правних области, **да активан допринос квалитету закона са аспекта судске праксе и њихове практичне примене.**

Наведено ће се остварити комуникацијом са судијама и судовима, активним учешћем у радним групама за израду закона и јавним расправама о предлозима закона, приликом доношења нових закона или измена и допуна закона, које суд примењује или су од значаја за обављање судијске функције.

Поверење јавности у судове

Предузети мере и активности како би се ојачало поверење јавности у судове, подигао и сачувао углед суда.

Подизање степена поверења јавности у рад правосуђа, је веома битан задатак ВСС. ВСС ће се залагати за доступност правосудних институција и континуирану едукацију судија и свих лица запослених у суду. **Управо залагањем за стручност, судија, избором и напредовањем најбољих судија** по својим резултатима и посвећености, **залагањем за ефикасно и квалитетно решавање предмета**, владавину права и једнакост пред законом, **Високи савет судства значајно доприноси јачању поверења јавности у судове.**

Сарадња са домаћим државним органима и међународна сарадња

ВСС има веома важан задатак да остварује сарадњу са другим домаћим државним органима и јавним службама, али исто тако и са правосудним саветом друге државе и међународним организацијама. Потребно је ту сарадњу неговати и даље развијати.

Међународна сарадња и интеракција између правосуђа различитих земаља на међународном нивоу је **кључна за разумевање заједничких вредности које се могу применити у пракси.** Основни задатак ВСС и правосуђа је да омогући поштовање владавине права, а владавина права је универзална, не завршава се на границама било које земље, него је транснационална.

Као што је поменуто, у оквиру овлашћења ВСС је да сарађује са правосудним саветом друге државе и међународним организацијама, и ту сарадњу треба свакако развијати, јер доприноси јачању домаћег правосуђа и спровођењу прихваћених међународних стандарда у свим областима правосуђа.

Унапређење материјалног положаја носилаца правосудних функција и осталих запослених у правосуђу

ВСС у оквиру својих дужности предлаже обим и структуру буџетских средстава и врши надзор над њиховим трошењем, у складу са законом. У складу са поменутиим потребно је **вршити сталну анализу буџетских средстава и залагати се да судије свих нивоа имају плате које им обезбеђују материјалну сигурност и потпуну посвећеност послу**, без страха за материјалну егзистенцију и то како у току радног века, тако и након одласка у пензију.

Ово је веома важно питање, због тога што судије, по самој својој функцији, и неспојивости обављања судијске функције и других послова, не смеју бити чланови управних одбора нити обављати било коју другу плаћену функцију сем у области науке.

Поред тога, питање материјалног положаја се не односи само на носиоце правосудних функција, **већ и на све остале запослене у правосуђу** без чијег савесног радног ангажовања правосуђе не би могло да остварује резултате и континуирано решава предмете које има у раду.

Заштита рањивих категорија лица и странака у поступку

У међународним документима а и у свакодневној судској пракси све је више речи о рањивим категоријама лица која се у различитим процесним улогама појављују пред судом. Рањиве категорије лица су нпр. деца, лица са инвалидитетом, лица са менталним болестима итд.

Високи савет судства треба да размотри поступање и програме информисања рањивих категорија лица и странака у поступку, о њиховим правима. Са друге стране требало би и у судовима повећати свест и разумевање различитих околности појављивања ових лица у судским поступцима, како би се обезбедио њихов правичан третман. Посебно је значајно створити услове да се промовишу, препознају и разумеју рањиве странке. Наведено се може остварити кроз обуку судија, промоцију најбоље праксе и других расположивих инструмената.

Праћење рада дисциплинских органа

Судије и сви запослени у правосудним органима су свесни огромне одговорности своје професије, пре свега одговорности да својим одлукама директно утичу на животе великог броја лица, али и одговорности да својим понашањем и држањем морају свакодневно да чувају свој углед а тиме и углед правосуђа, такође су свесни да одређени пропусти могу довести и до дисциплинске одговорности.

Потребно је и даље радити на унапређењу капацитета дисциплинских органа и на успостављању функционалног система праћења примене Етичког кодекса. Значајно је подићи свест, унапредити знања и ојачати капацитете судија, тужилаца, као и судијских и тужилачких помоћника у области етике, интегритета, али и дисциплинске одговорности.

Вештачка интелигенција у правосуђу

Несумњиво је да су дигиталне технологије постале нераздвојни део савременог правосуђа и да доприносе бржој и ефикасној комуникацији: од поједностављеног покретања поступка до веће доступности широке базе судских одлука.

Са друге стране одређене нове области дигитализације, пре свега у области вештачке интелигенције (*AI*) не треба да се уводе стихијски и без претходне контроле.

Високи савет судства требало би да има **активну и водећу улогу у евалуацији решења вештачке интелигенције** која могу бити предложена за употребу у оквиру правосуђа.

У оквиру својих овлашћења управо Високи савет судства **треба да утврди стандарде за коришћење** дигиталних технологија, укључујући **технологije вештачке интелигенције**.

Потребно је извршити јасну процену ризика употребе вештачке интелигенције и могућих утицаја на права појединаца и залагати се за увођење правне регулативе и доношење закона у овој области. Уколико судство користи вештачку интелигенцију, она мора бити етичка по свом дизајну, мора забрањивати директна или индиректна кршења основних људских права и вредности.

Коришћење таквих инструмената никада не сме да подрива етичке стандарде који обавезују судије, као ни право судије на доношење одлука.

Поменуте тачке, представљају кључна питања којима се бави Високи савет судства, поред осталих својих надлежности. Залагаћу се да остварим све постављене задатке и да и допринесем даљем раду и угледу Високог савета судства и свих судија у Р Србији.

Са поштовањем,

Др Дијана Јанковић,
Судија Врховног суда

У Београду, 21.10. 2025. године